

V R T E C

Časopis s podobami za slovensko mladino.

:: S prilogo „Angelček“. ::

Štev. 9.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1911.

Leto 41.

Ob nevihti.

Oi oblaki temnosivi,
plavajoči čez gore,
čujte naše mile vzdihje,
ki tesnijo nam srcé.

Od strahu trepeče klasje
boja z vami se boji;
oče, mati, деца plaka,
starčku se oko rosi.

Zvon v visokih linah prosi:
„Večni Oče, čuj moj glas!
Reši polje, upov polno,
reši glada prično vas!“

Fr. Ločniškar.

Ob suši.

Suha gruda
dežja prosi,
raš hlepi
po hladni rosi.

Ptičje petje
je umrlo,
ker ni vode,
da bi grlo
si zmočili suho.

Po poljani žitozorni
gre z obupom kmetič borni...
Ose prehitro dozoreva,
solnce premočno ogreva,
prazno klasje žel bo — reva!

Mokriški.

Iz mojih detinskih dni.

Pripoveduje Anton Antonov.

(Dalje.)

8. Prvi dnevi na paši.

e nikoli prej nisem čakal s tako nestrpnostjo dneva in prilike, da izpolnim očetovo željo, kot tiste dni. Ukazali so mi gnati na pašo.

Lepo rožnato jutro je bilo. Prvi solčni žarki so že razganjali hladne megle, ki so se cunjasto podile druga za drugo v temne gozdne kotline in brez sledu utonile v njih. Ptički pa so neutrudno žgoleli na drevju in drobiii svoje jutranje pesmice v srebrnočistem soglasju.

Tisto jutro sem vstal prvi v naši hiši, ker sem mislil iti s Franckom na pašo, toda atej mi ni dovolil. Prehladno je bilo še zame.

„Pa grem popoldne,“ sem se potolažil ter nestrpno čakal Francka in Pepika iz šole. — Ko sta prišla iz šole, smo se najedli pa obuli vsak svoje čeveljčke. Atej je izpustil živino iz hleva, Francek je pa odvezal kozi in kozlička v njihovi staji. Hajdimo!

Liska je šla najprva. Saj je bila najstarejša in najdalje pri naši hiši. Dala nam je že mnogo teličkov, in marsikatero kapljo njenega mleka sem že tudi jaz užil. Za njo sta stopala vola, sivec in plavec, ki sta bila najlepši živali v našem hlevu. Njima se je pridružil lepi, toda zelo muhasti junček, ki mu je komaj poganjalo rogovje iz glave. Med vse tri pa sta silili rumenka in sivka. Rumenko sem imel rad; sivke sem se pa bal grozno, ker je hudo gledala ter je vselej zarenčala, kadar sem prišel v njeno bližino. Sploh je bila sivka zelo hudobna žival; menda zato je nosila zvonec na vratu. Zelo rad pa sem imel lepo rumenkasti telički, ki sta vedno stopicali okoli rumenke. Nazadnje je pa drobila kozja družina. Kozja rjavka je prav prijazno pogledovala še muzastega kozlička-liščka, ki je z velikansko korajžo skakal po kamenitem plotu: zdaj na eni, zdaj na drugi strani naše ulice. Zraven rjavke pa je drobno in gosposko stopala stara koza muza. Zelo smešna se mi je zdela njena hoja. — Če seštejemo govejo živino, drobnico in nas tri, dobimo število: šestnajst glav.

Francek je bil že star pastir; saj je štel tistikrat že svoje četrto leto samostojnega pastirskega življenja. Zato je pa nama — pastirskima vajencema — podrobno razlagal vse pastirske dolžnosti, sitnosti in prijetnosti. Midva sva ga prav pazno poslušala.

„Predvsem mora biti pastir hraber in junaški. Lisic, volkov, zajcev in takih zverin se ne sme bati,“ je naju poučeval Francek s povzdignjenim glasom. „Če priskače podlasica ali veverica s hruške in skoči ravno na tvojo glavo, se ne smeš ustrašiti, ampak moraš paziti na to, da jo dobiš pod klobuk, ali pa v čovelj, ali pa v jopičev rokav! Za vsa ptičja gnezda v domačem pašniku moraš vedeti, toda ne povedati nikomur zanje! Teh

gnezd ne razdiraj, tudi jajčkov ne jemlji iz njih; ptički so zelo koristne živalce. Ko se zležejo mladički, ne hodi jih gledat prepogostokrat, ker s tem oplašiš starko, ki se potem skuja, pa pusti svoje mladiče, da morajo poginiti gladu. Vedita, da gnezda razkopavajo ter jajčke pečejo že prav hudobni pastirji. Pametni in dobri otroci pa ne počenjajo kaj takega. Če se ti izgubi živina, jo moraš najti; dobro moraš poznati posebno glas zvončka naše sivke, ker je vse polno zvoncev v rebri. Naučim vaju delati piščalke in pisane palice; to mora znati vsak pastir. Piščalke dela pastir zato, da piska svoji pastirski družini, ki mu še prerada nagaja, zlasti poleti, kadar pribrenče brenclji in tiste velike in sitne muhe. S piščalkinim glasom pa jih pridržuješ pri sebi. Pisano palico ima pa vsak pastir zato, da z njo odganja od sebe in od živine strupene kače, ker se takih palic zelo boje. Če veš za kako jamo, glej, da jo ogradiš; zelo nevarno je za tebe samega, da se ne zvrneš vanjo; še nevarnejše pa za živino, da ne skoči vanjo.

Gada pa ubij, če le moreš! Potem ga pa obesi na palico, da ljudje vedo, da je ene kače pošasti manj po naših pašnikih. Še boljše je pa, če ga takoj pokoplješ. Zelenca tudi preganjaj, ker pravijo, da zleze rad kravam pod kožo! Martinčkov pa ne lovi in ne ubijaj, ker so nedolžne živalce.“

Med Franckovim poučevanjem smo prišli na pašnike.

„Sedaj pa počakamo drugih pastirjev, da se pomenimo, kaj bomo danes počeli na paši,“ predlaga Francek.

Za nami so prignali svojo živino še Adamčev Nacek, Sprotov Janezek, Miščev Jožek in Škanteljev Tinček, tako, da je bila že velika čreda živine, in nas je bilo pastirjev že sedem po številu.

Sprotov Janezek je imel velik kozji rog; nanj je zatrobil.

Starejši člani te velike črede so takoj vedeli, kaj pomeni ta glas. Stopali so dalje navkreber. Mlajši zarod se pa ni dosti zmenil za Janezkovo trobenje. Zato so pa občutili po svojih hrbtih sladkost pastirskih pisanih palic.

„Kaj počnemo danes,“ vpraša Miščev Jožek.

„Po našem in Škanteljevem pašniku pasemo danes,“ meni naš Francek.

„Ali ne, Tinček?“

„Seveda. Pa kozo bomo bíli, da bo veselje,“ izpregovori Škanteljev Tinček.

„In svinjko bomo uganjali,“ pridene Adamčev Nacek.

„To bo prijetno!“ dé Sprotov Janezek.

„Pa ptičja gnezda bomo iskali,“ reče naš Pepček.

„Ti ne boš imel časa za to,“ meni Sprotov Janezek. „Kdo bo pa živino vračal?! Vsak naš vajenec nam mora opravljati ta posel.“

Meni se je tedaj zelo zameril ta Sprotov Janezek. Že prej mi ni bil posebno všeč. Njegovih oči nisem mogel videti, ker je bil njihov pogled hudoben in neprijazen. Njegova obleka je bila veliko bolj capasta in cunjasta kakor pa nas drugih. Klobuk je imel na vrhu raztrgan. Odtam je štrlel dolg čop njegovih las. Samo njegov rog mi je bil všeč.

„Tudi ti, pritlikavec, boš nam vračal živino,“ me je udaril ta hudobni Janezek s svojim strupenim jezikom. „Če ne, bo pa pela ta-le, ki še teleta nauči poslušnosti in pokornosti.“

Otedaj sem se naravnost bal Janezka. Ogibal sem se ga vedno. Naš Pepček ga pa sploh ni več pogledal. — Janezkov rog se oglasi. Prišli smo na naš pašnik. Starejša živina se je takoj ustavila in jela trgati in muliti sladko mlado travo. Junčki, telički in kozlički so pa še malo ponoreli po zeleni trati, a so se kmalu spomnili, zakaj smo jih prignali na pašo.

„Pojdimo se kozo bit,“ predlaga Skanteljev Tinček.

In naš Francek je šel takoj vrezat hudolesovo kozo na tri noge in pa palico zase. Drugi so si šli pa tudi poiskat palice. Nama je bilo pa naročeno, da skrbno paziva na živino.

Koza je bila dobljena in palice preskrbljene. Sedaj so napravili velik kolobar ter vanj postavili hudolesovo kozo. Z debelim risom so napravili mejo, do katere so imeli igralci pravico stopiti, ne da bi jih smel „kozar“ uloviti ter se jih dotakniti. Nadalje so si določili z velikim kamenom stojišče, odkoder so smeli izpodbijati kozo. Samo še novega „kozarja“ je manjkalo. Žreb je zadel ravno Sprotovega Janezka, kar je bilo meni strašansko pogodil. Njega je pa zelo jezilo, a ni nič izdalo. Prvi je moral postavljati kozo ter paziti, da se kmalu reši kozarjeve službe. A ni imel sreče. Dolgo je moral bití za kozarja. Igralci so namreč s pravo kozjo umetnostjo izpodbijali kozico s svojimi palicami. Te so potem z lisičjo pretkanostjo spravili čez „mejo“. In Janezek je moral še dalje postavljati.

To ga je strašno jezilo. Nam vsem je bilo pa zelo povšeči, ker smo mu iz srca privoščili. Nobeden izmed nas ga ni imel rad.

No, in Janezka je tudi lahko jezilo to večno postavljanje in dirjanje za predrzneži, ki so mu pred nosom odnašali svoje palice. Kajti nič ni bil lahek ta posel za „kozarja“. Skrbeti je moral, da je postavil kozo kolikor mogoče hitro, potem pa prežati na igralca, da mu ni izmaknil kar na lepem svoje palice. Zraven je bila pa njegova osebna varnost zmerom v nevarnosti. Ali pri vsi svoji pazljivosti jo je dobil katerikrat po nogah.

Slednjič se je Janezku vendarle posrečilo, da se je dotaknil Miščevega Jožka. To je izpremenilo igro v toliko, da je sedaj Janezek izpodbijal kozo, Jožek jo je pa pobiral in postavljaj. Kmalu pa je zamenjal Jožek službo „kozarja“ z igralčevo vlogo, in kozarjeve posle je moral opravljati Škanteljev Tinček. In to je šlo tako dalje in dalje.

Ker smo bili pa vsi zaverovani v igro, nismo nič pazili na živino. Kozja družina je bila še vsa okoli našega igrišča. Ali trmasti voli, svojeglavni junčki, požrešne kravice in brezbrizni telički so se naveličali našega vpitja, skakanja in prerivanja, pa šli po boljši paši. Še samo zvonček hudobne sivke se je čul v daljavi.

„Joj, joj, Francek, naše živine pa ni nikjer videti,“ zavzdihne naš Pepček.

Igre je bilo takoj konec. Janezek se je strašno jezil nad menoj in nad Pepčkom, zakaj nisva bolj pazila na živino. Drugi so pa molčali in šli iskat vsak svojo pastirsko družino. Midva s Pepčkom sva tudi šla. Mislila sva, da je v rebri tako kakor na našem vrtu. Zato sva šla vsak svojo pot.

Prav blizu začujem glas kravjega zvonca. Grem za glasom, ker sem prav gotovo mislil, da je ta zvonec naše sivke. In šla sva: glas pred menoj,

jaz pa za njim. — „Prvi dobim jaz našo požrešno sivko,“ si mislim. „Potem mi naj pa še reče Sprotov Janezek, da sem pastirski vajenec, ki mora vsakemu pastirju vračati živino.“

Tako je misel rodila misel, in vse vkup so naredile iz mene pravega pastirskega mojstra. Kravji zvonec sem še vedno čul, samo zdelo se mi je, da je njegov glas nekoliko slabši, kakor izprva. Vedno težje ga je bilo slišati. Ali jaz nisem obupal; šel sem vedno za njim. Nazadnje je pa popolnoma utihnil.

Solnce se je že nagibalo k zatonu.

„Vrnem se, pa je,“ mislim sam pri sebi. „Saj ni taka reč, če nisem našel živine. Saj sem šele prvokrat na paši. Drugikrat bo pa že bolje. Sicer ima pa Janezek popolnoma prav, ker pravi, da jaz nisem za drugega, kakor da vračam živino. Pa še to sem danes slabo opravil. Drugič bom pa bolj pazil.“

Misleč, da se vračam k Francku in Pepčku, jo prav korajžno maham. V resnici pa se nisem vračal tja, ampak sem se bolj in bolj oddaljeval.

Solnce je bilo že zdrsnilo z neba za gore, in mrak je že leno raztezal svoje sive peruti čez zemljo.

Mene je pa neznansko tresel strah po vseh udih pred onim dolgim in črnogledim možem, ki se dotika neba s svojo divjo glavo.

„Kaj bo, kaj bo, če me oplazi s tisto veliko gorjačo po hrbtu,“ pre-mišljam sam pri sebi.

Strah mi kmalu izvabi jok, jok pa debele solze iz oči.

In odmevala je moja pesem po mračni praznoti . . .

Francek in Pepček sta medtem časom našla živino in drugi pastirji tudi vsak svojo. Pri živini je bilo torej vse v redu. Toda mene ni hotelo biti od nikoder, kar je zelo skrbelo moja bratca.

Šli so me iskat vsi, samo Sprostov Janezek je ostal pri čredi. Do mraka so me iskali ter klicali po travnatih pašnikih moje ime. Toda razen Miščevega Jožka so se vrnilo vsi žalostni brez mene, kakor mi je potem pravil naš Francek.

Jožek se je bil obrnil natanko v tisto smer, kjer sem vzdihoval jaz, se tresel strahu ter jokal, kakor za stavo. In ravno zadnje ga je pripeljalo k meni. Sicer bi bil moral čakati za kakim grmom, da pride ponoči k meni tisti medved, ki je malo prej lomastil mimo mene. Dolga ušesa je imel, rjavosivkaste barve je bil in velik je bil kakor majhen psiček. Podoben je bil našim domačim zajcem. To zverino sem imel za medveda, ki je baje zelo krvoločna žival.

Ko pa zagledam Jožka, se mi odvali kamen od srca.

„Vsi smo bili v velikih skrbeh zaradi tebe,“ mi reče Jožek, ko sva šla potem proti našemu pašniku. „Mislili smo, da te je požrl kak volk, ali pa da te je odnesel tisti veliki strah.“

„Saj sem videl medveda,“ mu zatrdim jaz. „Velika ušesa je imel in podoben je bil našim zajčkom.“

„Prismoda! To ni bil medved, ampak zajec, ki se je tebe ravnotako bal, kakor ti njega,“ mi pojasni Jožek ter se smeje moji neumnosti.

Jaz sem imel pa vsako žival, ki je še nisem videl, za medveda, samo da je stala na štirih nogah. Torej se nikakor ni čuditi, da sem zamenjal tudi divjega zajca s kosmatincem medvedom.

Ko se pridruživa tovarišem, pa poženemo in napotimo se proti domu.

Prišedši domov sem zaspal po večerji med molitvijo na gorki peči. Sanjal sem tisto noč, hude sanje sem sanjal. Med samimi kačami, gadi in zelenci sem hodil. Od strani se mi je smejal Sprotov Janezek. Kače in gadjice so stegovali svoje dolge in tanke vratove proti meni ter sikali z ozkimi jeziki. Zelenci so mi pa lezli pod kožo. Tedaj pa je prišel Francek ter prepodil ostudno golazen s svojo pisano palico.

Naslednji dan je bila zopet tista družba na paši kakor prejšnji. Samo pasli nismo več na našem in na Škantljevem, ampak na Miščevem pašniku.

Zopet sva morala vračati midva s Pepčkom živino ter paziti nanjo.

Tudi danes so se igrali kakor včeraj; a niso bili koze, ampak so uganjali svinjko.

Sprotov Janezek je prinesel grčavo leseno kroglo „svinjko“. In skopali so plitvo jamico; vanjo so uganjali svinjko. V precejšnjem razdalju si je napravil vsak pastir malo kotanjico. V nji je moral stati z eno nogo; z drugo je pa lahko stal, kjer je hotel. — Vse je bilo pripravljeno: jamica za svinjko, štiri kotanjice okoli nje in tudi palica za vsakega igralca je bila odrezana. Še samo svinjkarja je bilo treba.

„Ena, dve, tri, pojdi vun ti,“ začne žrebati naš Francek.

„Ena, dve, tri, pojdi vun ti,“ žreba zadnjikrat Francek, in Sprotov Janezek je moral zopet prvi prijeti za svinjko. Za svinjkarja je bil še težavnejši posel kakor za kozarja.

Svinjkar je moral ugnati v jamico svinjko. Ko je to dosegel, je moral skočiti z eno nogo v kotanjico. Ko je bila namreč svinjka ugnana, so morali vsi zamenjati svoje postojanke. In če ni bil svinjkar dovolj uren, je moral zopet za svinjko. Kotanjic je bilo namreč vedno za eno manj, kakor je bilo igralcev. In kak revež je bil svinjkar, oziroma njegove noge, če je prišel med palice, s katerimi so mu hranili ugnati svinjko! Marsikaterikrat ga je kdo tako oplazil, da se mu je kar zabliskalo pred očmi.

Tisti dan se je nagibala nesreča zdaj k temu, zdaj k onemu. Vsi pastirji so uživali svinjkarsko čast tisto popoldne.

Midva s Pepčkom sva prav pazljivo gledala igro, toda živine nisva pozabila.

Izgubilo se jih je ta dan samo pet. A te je brž našel Sprotov Janezek, ki je bil med tedanjimi pastirji najpretkanejši v naši vasi. Pa tudi najhujobnejši je bil on med nami.

Celo kleti je že znal. Koliko je razkopal ptičjih gnezd in popekel jajčkov: sam ni vedel. Mene je zelo črtil; tudi Pepčka je precej sovražil. No, pa tudi z drugimi pastirskimi tovariši ni bil kdovekako prijatelj.

To zadnje me je zelo veselilo.

Vračaje se s paše proti vasi smo bili pastirji zelo razposajeni. Francek je naredil nama — Pepčku in meni — piščalki. Manjšo meni, večjo pa Pepčku. Piskala sva na vse pretege. Vmes je pa trobil Sprotov Janezek s

svojim rogom. Bil je zares krasen koncert. Piskanje najinih piščalk, trobenje Janezkovega roga, mukanje in meketanje naše črede in zvonjenje kravjih zvoncev je sililo v strahovitem nesoglasju proti vrhovom somračnih gorâ.

Ko so se utrudila naša pljuča, smo pa odnehali. Tedaj so se pa oglasile žabe v bližnji luži. In koncert je bil še bolj živahen kakor prej.

Janezek kar ni mogel mirovati. Pa je ujel našo muzo ter posadil mene nanjo.

„Le dobro se drži za dlako,“ mi je rekel smeje se in spustil kozo.

Ker ni bila naša muza vajena tega posla, je zdvijala in zdirjala med sivce, plavce, junčke, krave in teličke. In menda je takrat znorela z Janezkom vred vsa naša čreda. Vse se je spustilo v dir. Jaz pa na naši kozi muzi medtem divjanjem živine! Ker je dobila muza marsikatero brco med živino, in tudi bodljajev z rogovi ni bilo malo, je skočila uboga žival z ulice čez plot na stezo. Popolnoma naravno je bilo, da sem se prekucnil jaz s koze. A muza vesela, da je rešena sitnega bremena, je odbrzela, ne brigaje se zame, po stezi naprej proti vasi.

Vsi so bili spet v velikem strahu zame in nič več se niso smejali. Tudi Janezek se ni smejal, ampak molče in potuhnjeno je šel za čredo.

Druge nesreče pa ni bilo, kakor da sem se malo pretresel in precej prestrašil. Toda lahko bi se bila zgodila hujša nesreča.

Pepček je doma natanko vse povedal, kakor se je bilo zgodilo.

Na koncu svojega pripovedovanja je pa samo še izrazil pohvalo naši muzi. To jo je radi svojega junaštva in svoje velike hrabrosti res pošteno zaslužila.

Radi mene se je vnel potem hud in oster prepir med pastirji.

Pa tega vam ne bom natančneje opisaval, povem le toliko, da se je vojska pričela nekako slovesno z velikim šumom in vriščem, a končala se je pa precej mirno brez vse nesreče in nezgode. Saj se razpor med mladimi ljudmi navadno tako poravna, da so si pozneje še večji prijatelji nego poprej.

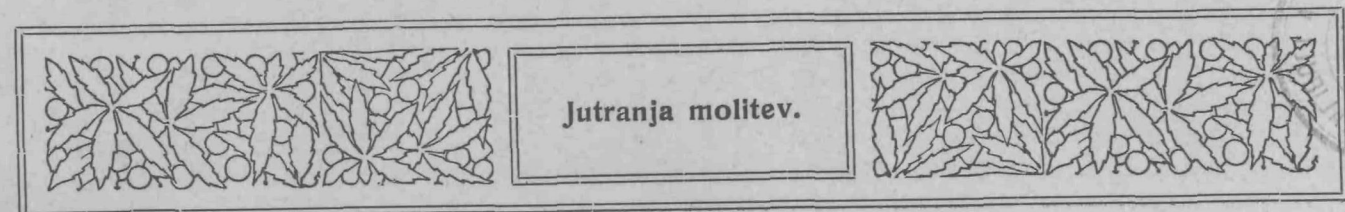
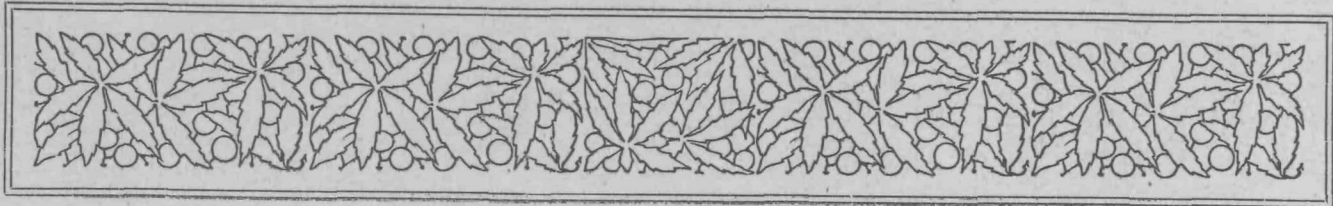
Še večkrat sem šel s Franckom na pašo tisto pomlad. Doživel sem vse sitnosti in vse težave, pa učil tudi vse prijetnosti, ki jih nudi pastirsko življenje. Naučil sem se pa tudi vseh potrebnih znanosti in pretkanosti, ki jih zahteva pastirovanje.

Do Jordana in Nila.

(Nadaljevanje.)

Bilo je v petek dne 16. septembra lanskega leta. Jeruzalemski romarji so se zbirali na kolodvoru, da se vrnejo v domovino. Tudi jaz sem šel na kolodvor, toda ne, da se vrnem domov, temveč da se poslovim od svojcev. Nazaret, Kana, genezareško jezero, Tabor: ti sveti kraji so mi bili v glavi in v srcu. Nemogoče se mi je zdelo, ločiti se od Sv. deže, da ne bi obiskal tudi teh svetih krajev in jih spodobno

Jutranja molitev.

počastil. Trinajst romarjev nas je bilo takih misli: dvanajst duhovnikov in neki vrl mladenič iz Idrije. Duhovnikov nas je bilo: šest Kranjcev, trije Štajerci, dva Korošca in en Hrvat. Sklenili smo, da si ogledamo tudi Galilejo, kjer je Zveličar preživel svoja mladostna leta; kjer se je proslavil s svojimi prvimi in mnogimi drugimi čudeži; kjer je največ oznanjeval sveti evangelij.

Prisrčno smo se poslovili od svojih rojakov in smo jim mahali tako dolgo v slovo, dokler jih ni potegnil vlak za ovinek. Tedaj smo se pa vrnili nazaj v Jeruzalem, da odtam najprej obiščemo po prijazni zgodbi znani Emavs.

Seveda: mi sami bi se ne bili vedeli kam obrniti; toda Bog nam je naklonil dobrega Rafaela v osebi prijaznega in nad vse postrežljivega našega rojaka p. Benigna, ki je vse te kraje že večkrat obiskal.

Ob osmih dopoldne torej zasedemo pred francoskim gostiščem osle, da pojezdimo v Emavs. Izbrali smo si — vsak po okusu — svojega dolgo-uha. Jaz sem si izbral edinega belca med njimi; to pa zato, da sem ga mogel dobiti drugi dan zopet istega. Ne morem se pritožiti čezenj: ni mi delal nadleže; upam pa, da tudi on mene ni zapisal v črne bukve, kajti bil sem krotak in pohleven. Saj že nisem jezdil, odkar sem kot majhen deček vodil domače konje napajat na korito k studencu.

Proti severozahodu je krenila naša mala karavana in ni trajalo dolgo, pa smo prišli iz mesta na plano. Tudi tu se nam je nudil prizor kot drugod okrog Jeruzalema: same kamenite goličave. Peš hoditi bi bilo tu težavno radi obilnega kamenja; oslovsko kopito pa že najde sproti prostor kam varno stopi. Vendar pa je goljufalo enkrat ravno osleta, ki je nosilo še najbolj izvedenega jezdecu, namreč p. Benigna, da je položil kosti svojega rojstva z jezdecem vred na ostro kamenje. In p. Benigen si je pobral ondi spominek, ki ga je nosil po vsi Galileji in ga srečno prinesel še domov, v vročo Kairo.

Nekaj časa smo jezdili po dolini, ki je bila suha kot struga kake reke. Toda kmalu je bilo treba navzgor v hrib. Vrhu hriba je samevala revna turška vas z mošejo, na mestu, kjer je grob preroka Samuela. Vidi se, da Turki mnogo drže na naše svetnike stare zaveze; kjerkoli spominja kak kraj nanje, povsod imajo svoje svetišče.

Turki nas tu niso kaj prijazno gledali. Vendar nam niso storili nič žalega, četudi smo utrgali kar na svojih osličih semtertja kako zrelo smokvo — že drugi ali tretji letni sad. Od tega selišča smo se obrnili proti zahodu in dospeli po gorskih vrhovih v Emavs ob enajsti uri dopoldne.

Emavs je prijazna naselbina petdesetih krščanskih družin, ki prebivajo v skromnih hišicah. Krasna je nova frančiškanska cerkev, zunaj in znotraj popisana z evangelijsko zgodbo o dveh učencih, ki se jima je prikazal Gospod po svojem vstajenju na potu v Emavs. V spodnjih oknih se vidi dotična zgodba tudi v podobah. Na velikem oltarju pa zapazimo najprej tri kipe, kako sede pri mizi: Jezus in dva učenca — Kleofa namreč, ki ga omenja evangelij, in pa Simeona, o katerem govori izročilo. Na oboku nad oltarjem je pa zapisano z velikimi črkami: „Spoznala sta ga v lomljenju kruha.“

Na ženski strani v sredi ladje stoji znamenit oltarček iz belega marmorja, čisto na samem. Po izročilu je tu ono mesto, kjer se je Jezus dal spoznati učencema. Ondi sem opravil tudi jaz sveto mašo, — ono, ki se bere na Velikonočni ponedeljek z evangelijskim odlomkom zgodbe, ki se je tu vršila. Seveda sem se spomnil tudi naše mladine in sem poprosil Jezusa, da bi ga tudi ona pri nas spoznala v lomljenju kruha pri sveti maši in da bi se vedno prav spodobno vedla pri tem svetem opravilu.

Sedanja cerkev v Emavsu je iz najnovejšega časa. Hrani pa še pod lepim rdečim marmorjem zidovje prastare cerkve, ki je stala na tem zgodovinskem kraju. Učenca, ki sta spoznala Jezusa v lomljenju kruha, sta se takoj vrnila v Jeruzalem; mi smo pa ostali v tem prijaznem kraju še čez noč in smo se dobro odpočili od truda prejšnjih dni. Prijazni frančiškani niso prenočili le nas, ampak tudi naše osle in njihovo dva poganjača, ki sta bila drugo jutro silno vesela, da sta enkrat pošteno prenočila. Ta dva poganjača sta bila silno otročja. Četudi je bil eden izmed njiju videti star do dvajset let. Poganjala sta svoje osle s klicem: krrr . . . krrr . . . krrr . . . in tudi s palico; toda navadno ne prvih v vrsti, ampak zadnje, ki radi prvih niso mogli nikamor naprej. Miloval sem na tihem to turško mladino — tako zane-marjeno na duhu in na telesu. Blagroval vas, slovenska deca, ki prejimate že v nežni mladosti v šolah pouk in modrost.

Med frančiškani s častitljivimi bradami sem opazil pa tudi dečka desetih let, oblečenega v meniško obleko. Čudil sem se temu. Pozneje sem pa izvedel, da na Jutrovem tudi Turki — v zaupanju na pomoč sv. Antona — dajo v mladosti v samostan svoje dečke, ki pa seveda pozneje ostanejo Turki, kot so bili prej.

Ker smo imeli dovolj časa na razpolago, smo si dobro ogledali tudi vse druge naprave v Emavsu. Na prostornem frančiškanskem vrtu smo zobali sladko grozdje, trgali rožiče in smokve z dreves, naslajali se z močnim vonjem rožmarina, ki je zasajen tu v sečeh kot pri nas smrečice ob vrtovih. Pogorje je tu večinoma sicer golo, toda v vrtovih kaj dobro uspevajo vzhodne rastline: pinijske, mastiki, evkalipti in drugo drevje ter grmovje. Vse pa razširja močno in prijetno vonjavo.

V Emavsu je bila v Kristusovem času že rimska naselbina in vodila je tu mimo rimska cesta. Še zdaj se vidijo ostanki rimskih hiš in rimskih vodnjakov, v katerih je še zdaj — v najnovejšem času — obilo ugašenega apna. Na vrtu „nemških sester“ so nam kazali v kamen vsekano rimsko vinsko stiskalnico. Tu smo videli tudi prvič gazele. Dokaj manjše so kot naše koze; šibkega života in drobnih nog. Zato pa tudi beže kot veter čez hrib in plan.

Emavs leži par sto metrov nad Jeruzalemom. Zato so imeli tam lansko zimo tri dni nekoliko snega; do Jeruzalema pa ne sega njegova moč. Letošnjo zimo pa je tudi v Jeruzalemu zapadel debel sneg, in je burja dobro prezračila zatohle odeje beduinov in kožuhe Judov.

V soboto popoldne smo se ločili od prijaznega kraja in od prijaznih frančiškanov in jo udarili po drugi poti nazaj v Jeruzalem. Cela pot je navadna kamenita pokrajina. Po nji preganjajo semtertja cela krdela kôz in

ovac, ki si s suhimi bilkami tolažijo lakoto. Samo na enem kraju smo naleteli na močan studenec. Ob njem je stalo med bujnim drevjem in grmovjem par človeških bivaljšč — znamenje, da bi bila Palestina lepa in rodovitna dežela, ko bi imela le dovolj dežja in vlage.

Poltretjo uro smo rabili iz Emavs, in bili smo zopet v Jeruzalemu. Tu je bilo vse bolj tuje in prazno, odkar so odšli naši rojaki-romarji.

Drugi dan, 18. septembra smo se poslovili tudi mi od svetega mesta. Bila je nedelja žalostne Matere božje. Maševal sem na Kalvariji na mestu, kjer je stala Marija pod križem. Ko sem izgovarjal pri sveti maši besede: „Mati žalostna je stala, zraven križa se jokala,“ mi je sveta groza prešinjala kosti in mozeg. Mislil sem: ravno tukaj na tem mestu se je vršilo to žalo dejanje.

Po sveti maši sem ostal še dalj časa v cerkvi božjega groba in opazoval različne bogoslužne obrede. V božjem grobu se poje latinska maša, v nasprotni ladji pa se razlega grško petje; na drugem koncu pa Kopti vlečejo svoje žalostne melodije; za njimi pa pridejo še Armenci na vrsto. Kako vse drugače prijetno je pa v naših cerkvah, kjer svoji med svojimi skupno in v istem jeziku obhajamo svoje veličastno bogoslužje.

Težko se človek loči od tako svetih krajev, sosebnost ako ni ravno upanja, da jih bo mogel še kdaj obiskati. Zato smo bili tudi mi zatopljeni, vsak v svoje premišljevanje, ko smo se popoldne te nedelje poslavljali od Jeruzalema. Niso se mogle naše oči odtrgati od svete gore sionske, dokler nas ni brezčutni vlak potegnil za ovinek in nam odmaknil drage podobe izpred oči.

Nazaj proti Jafi — po že znani progi — jo je pridno pobiral vlak. Nam pa se je zdaj pokrajina zdela mnogo lepša kot prej, ko smo se peljali noter. Videli smo namreč še mnogo bolj zapuščene kraje, kot so ti.

Ko smo dospeli v Jaf, je kazala ura na turškem stolpu ravno dvanajst; naša je kazala pa ravno šesto večerno uro. Menda Turki v Palestini še danes štejejo ure po starem, namreč, da jamejo šteti zvečer ob šestih nočne, zjutraj ob šestih pa dnevne ure.

V Jafi smo prenočili v romarski hiši. Drugi dan opoldne smo stopili pa na ladjo, seveda ne s takim namenom, kot se je podal nekoč ravno tu na morje prerok Jona, da bi ubežal Gospodu; ampak, da bi se prepeljali v Galilejo in ondi počastili posvečene kraje.

Mirno je rezala ladja valove proti severu, toliko oddaljena od suhega, da se je vedno videlo plitvo palestinsko obrežje. Že ob treh popoldne smo zagledali vrh karmelske gore. Toda šele ob šestih smo prišli vstric nje in jo zavili — radi plitvega morja pri obrežju — v širokem krogu v zaliv mesta Haife.

Tu je bilo zopet isto vpitje in isto kričanje turških čolnarjev kot v Jafi. Toda mi smo bili tega že dobro privajeni. Zato smo brez strahu posedli v čolne, ki so nas prepeljali iz ladje na suho. Precej dolgo je ogledoval uradnik naš velikanski potni list, ki je bil narejen za petsto ljudi. Ker pa le ni mogel ničesar raztolmačiti, nam ga je vrnil in nas spustil v mesto.

Tu smo posedli na pripravljene vozove, ki so nas takoj potegnili v pičlo uro oddaljen samostan na gori Karmel. Prijazno sprejeti in dobro pogoščeni smo se zbrali po večerji v skupni dvorani, in tu so se glasile med prijetnim odpočitkom — kajpada prvič, odkar stoji samostan — mile slovenske pesmi.

Samostan na Karmelu je močna stavba, podobna trdnemu gradu. Iz srede samostana se dviga kupola okrogle cerkve karmelske Matere božje. Njen veliki oltar je za enajst stopnjic višji od cerkvenega tlaka. Pod velikim oltarjem ie votlina, kjer je po izročilu bival prerok Elija. Za njegov praznik prihaja na Karmel še zdaj od deset do dvanajst tisoč njegovih častilcev.

Navsezgodaj smo opravili svoje pobožnosti in nato pregledovali samostan od vrha do tal. Prelep je razgled z ravne strehe na sredozemsko morje; zanimivi so latinski napisi nad vsemi vrati v samostanu; pred samostanom na sredi vrta pa stoji kamenit križ — grobni spomenik dvanajst tisoč francoskih vojakov, ki so bili leta 1799. tu pomorjeni in pokopani.

Republika Čile v Ameriki je pa postavila tu drug spomenik; namreč na visokem okroglem stebru soho brezmadežne Device. Prav na robu karmelskem pa stoji poslopje s svetilnikom. Na morskem obrežju — sosebnost tam, kjer sega kak hrib dalje v morje — so povsod postavljeni svetilniki. V njih gori ponoči močna luč, da se morejo ladje ogibati skalnatega obrežja in da se ob njem ne razbijejo. Da pa morejo mornarji razločevati svetilnikovo luč od drugega ognja, je v svetilniku priprava, ki suče luč tako, da se redoma prikazuje in izginja.

Gora Karmel je lastnina menihov Karmelčanov. Toda morali so jo obzidati z zidom, ki meri deset kilometrov v okrogu, sicer bi jim Turki njihovo last v svoji pozabljenosti zopet vzeli. Pogodba in tudi gotovo plačilo na Turškem ne velja še nič; le zid in kamen ima trajno veljavo.

Karmelska gora je skromno obrastla. Izmed grmovja se dvigajo sicer oljike in smokovna drevesa, toda povsod gleda tudi golo kamenje izmed zelenja. Kakor smo videli v Judeji cele rožmarinove seči, tako tvorijo tukaj obcestne meje kaktusi. Kaktus je tudi do tri metre visoka rastlina, ki pa nima nikakega debela ali stebela, ampak veliki, mesnati in kosmati listi rastejo drug iz drugega in imajo kar na svoji ploščati strani rdeče ali rumeno cvetje brez vsakega peclja, in tako tiči tudi rumenkasti sad kar na listu. Da bi vedel o vsem poročati doma, sem hotel pokusiti tudi kaktusov sad. Ko sem ga hotel odtrgati, mi je odmigaval neki turški deček, češ, naj ga pustim pri miru. Toda jaz sem si mislil: Ti sitnež turški, menda hočeš imeti že tudi za to malenkost svoj bakšiš — pa sem utrgal sad, ga razlomil in pokusil.

Ni bil ravno napačen ta sad: prijetno sladak in okusen, toda posejan s malimi, ostrimi kocinami, ki so se mi nasadile po rokah in ustnicah. Zdaj sem pa razumel, zakaj mi je branil Turče trgati in jesti ta sad. Prihitei je k meni in mi pulil neprijetne ščetine; toda držale so se me tako, da sem jih še dolgo nosil po Galileji.

Še drug spomenik sem dobil na Karmelu, ki sem ga prinesel še celo domov. Ko sem se vlegel zvečer utrujen k počitku, se mi je zdelo nepotrebno zamrežiti posteljo, kot je to navada na Jutrovem. Sicer smo bili opo-

zorjeni na jutrovske komarje „moskite“; vendar sem pa mislil, ker me dozday niso, me tudi nocoj ne bodo. Pa so me!

Zzzz... je zasikalo ob glavi... Jaz sem udaril, da je kar počilo preko glave. In tako se je vršilo celo noč. Menil sem, da sem pobil vse komarje, in da jih bo zjutraj kar črno okrog mene. Toda bilo je drugače. Prav nobenega nisem potolkel. Sam sem bil pa ves opikan. Kar je bilo zunaj obleke — glava, roke in stopala — vse je bilo polno črnkastih, gnojnih turov. Te mi je popolnoma izbrisal šele kranjski zrak. Kdo bi si mislil, da bo živalca — suha, da se komaj vidi — napravila tako reč in bolečino!

Toda nič me ni motilo, da sem bil ranjen v boju z moskiti in naboden od kaktusa. Zadovoljen in vesel sem vstopil ob poldvanajstih v voz, ki me je potegnil v — Nazaret.

Gospod Urban.

Spisal Julij Slapšak.

(Konec.)

No!“ je viknil za nekaj hipov gospod Urban, moker do kože. Takrat je bil že zlezal iz čebra in je pobiral svoj trdi klobuk. Voda mu je lila in curljala na kameniti tlak, da so se naenkrat poznale velike mokre lise, in je kmalu stal gospod Urban kakor sredi luže. „No!“ je viknil; neki glas mu je pa rekel: „I, kaj se hoče? Tak ne moreš dalje; moker do kože ne boš hodil tožit, pa je amen!“ Gospod Urban je pokašljeval in čudno gledal v svojo nesrečo.

Oplašeni mesar je pa modroval sam pri sebi: „Oho, zdaj-le pa mora treščiti, zdajzdaj se bo izlil žolč gospodu Urbanu.“ Tako je modroval sam s seboj, rekel pa ni nič. Ni se upal črhiniti besede, poznal je predobro gospoda Urbana!

Pa nič groma in strele, nič plohe in nevihte! Gospod Urban je res odprl usta ter rekel v največje začudenje mesarjevo čisto mirno, kakor bi se ne bilo nič zgodilo; tako je rekel: „I, tak ne morem nikamor, ne naprej, ne nazaj. Z vami grem; posodite mi obleko, da se preoblečem. Pri vas bom počakal, da se moja posuši, potem jo pa popiham domov; kaj pa hočem drugega.“

Aj, mrzla kopel je učinkovala preimenitno: gospodu Urbanu je kar naenkrat ohladila in mu odvzela vso jezo! In tako se je uresničil ljudski pregovor, ki pravi: „Kadar si jezen, sedi na mrzel kamen, da se ti ohladi jeza.“ Gospod Urban pa ni sédel na mrzel kamen, cmoknil je kar v mrzlo kopel, no, in ta je še temeljiteje ozdravila jeznega gospoda Urbana. Glejte, ko je minila jeza gospoda Urbana, je, dasi v tako neprijetnem položaju, vendarle takoj začutil v svojem srcu, da se je vzbudil v njem drug človek, tisti, ki tako rad deli dobrote in pomaga v vsaki sili in po-

trebi. In ko bi bil tedaj stopil predenj sosed, ki ga je pokrivem obdolžil, in mu rekel: „V zmoti sem bil, odpustite!“ bi mu bil segel gospod Urban takoj v roke ter mu dejal: „Vse je odpuščeno, vse poravnano!“ In po svoji stari navadi bi ga bil peljal na svoj dom in ga pogostil kakor brata, jezeč se sam nad seboj: „Saj veš, moja vroča, huda kri, da bi jo!“ No, tak je bil pač gospod Urban . . .

To se ve, da je mesar z veseljem v vsem postregel gospodu Urbanu. In ko se je premočena obleka posušila, se je res vrnil domov in ni šel k pravdarskim dohtarjem v Ljubljano.

Sosed, ki je zagledal gospoda Urbana prihajati, je stopil iz hiše in mu šel naproti. Videti je bil ves potrft in skesan. „Oh, gospod Urban, ali ste še kaj hudi?“ ga je ogovoril z žalostnim glasom.

„Si mar že prišel do spoznanja, da nisem jaz ničesar zakrivil v tvoji zadevi?“ je vprašal gospod Urban.

„O že, že!“ je prikimal sosed. „Oh, v zmoti sem bil, vse vam pojasnim, potem mi morda odpustite in ustavite nepotrebno tožbo.“

„Saj te nisem šel tožiti: sem prej v čeber padel, kakor pa prišel k sodišču. Zato te pa nisem mogel, kajpak, izročiti pravdarskim dohtarjem,“ je povedal odkritosrčno gospod Urban, prijazno se smehljaje.

„Oh, gospod Urban!“ je vzkliknil zdaj kmet zopet srečen in sklenil roke. „Saj sem že rekel in bom še zmiraj govoril, da ste vi, gospod Urban, najboljši človek na svetu. — Oh, ali ste še kaj hudi name? Zaslužim pač, to vem.“

„Hud? Ne več! Kako: Voda v čebru mi je ohladila vso jezo in jo vun potegnila, zdaj je pa več ni notri. Viš, vse sem ti že odpustil.“

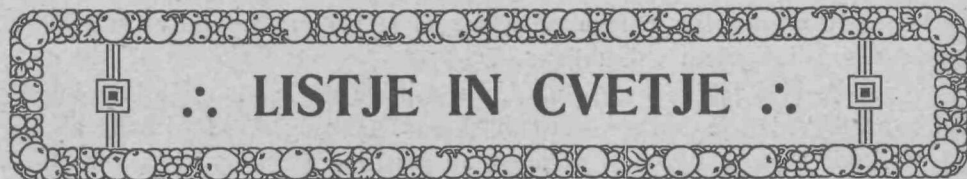
Trd kmet je bil sosed, trdih živcev in ne mehkega srca; ko pa je zaslišal, da mu je dobri gospod Urban vse odpustil, dasi ga je on tako grdo obdolžil in pokrivem pričal zoper njega, mu je le solza hvaležnosti zalesketala v očesu in je vzkliknil ginjeno: „Gospod, lastnega brata bi ne mogel rajši imeti, kot imam vas. Tu je moja desnica, da ne boste nikdar več jezni zavoljo mene. In če bi vam mogel s čim ustreči, storil bi za vas veliko.“

Težko je bilo zdaj gospodu Urbanu pri srcu. Težko, vam rečem, veliko težje kot pa zavoljo tiste nasilne kopeli v predoru. In je rekel: „Prav je, da se mi je pripetila nesreča; zakaj v tej nesreči je moja in tvoja sreča.“ Nato je povabil dobri gospod Urban soseda v grad. Tam ga je po svoji stari navadi dobro pogostil. Ko sta bila oba najboljše volje, sta si razbremenila srce oba: sosed je pojasnjeval svojo zmoto, se prijemal vmes za glavo in vzkliknil: „Oh, jaz trap!“ Gospod Urban je pa pravil o svoji nesreči v predoru tako zaokroženo in veselo, da se je kar muzal dobrodušno on sam ter tudi trdega soseda pripravil v glasen, dobrovoljen smeh. „Pa da sem te namerjal iti tožiti,“ je dejal naposled gospod Urban, „viš, moja kri, moja huda, vroča kri je kriva, da bi jo!“ . . .

In tako se je zgodilo, da solnce še ni zašlo za gore, ko se je vračal kmet iz grada, spravljen, srečen in ves vesel proti svojemu domu.

— Drugi dan je pa tiščal sosedov sinek, ki črke r še ni mogel izgovoriti, v eni roki pest svetlih novcev, v drugi pa kazal črn denar in jecljal: „Ješt pa klajčal, hi hi hi-hi! Gošpod Ulban dali, hi-hi-hi-hi!“

Pa ko bi tudi sinek ne bil povedal, kje je dobil denar, oče bi ne bili ugibali. „Brata bi ne mogel rajši imeti kot njega,“ so vzklikovali in pogledavali proti gradu . . .

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Čednost.

Solnce čednosti nikdar ne zahaja. — Čednost je večna mladost. — Čednost se vsako leto pomladi (se nikoli ne postara). — Kjer se čednost seje in sadi, tam je večna pomlad. — Čednost je obleka, ki je tem lepša, čim dlje se nosi.

Čednost je največji zaklad. — Čednost je največje bogastvo. — Kdor ima čednost, ta ima vse.

Čednost ne potrebuje okraskov, je sama dovolj lepa. — Čednost je kakor plamen, ki se ne da skriti. — Čednost je najlepše oblačilo. — Čednost ne potrebuje klicarja. — Čednost je življenja venec.

Čednost je kažipot, ki nikogar ne zavede. — Čednost je najboljši potni list.

Čednosti dom je celi svet. — Čednost je denar, ki ima povsod veljavo.

Čednosti senca je slava, ki vedno za njo plava. — Čednost ne ostane brez plačila.

Na visokem se čednost lepo blesti. — Čednost se ceni više, ako gleda iz lepe hiše. *(Bogati in imenitni ljudje se že posebno čislajo, ako so bogoljubni in čednostni. Zadnji pregovor nas še opominja, da se čednostni človek tudi na zunanje ne sme zanemariti.)*

Na goro čednosti je strma (in ozka) pot. — Pot do čednosti je trnjeva. — Čednost ne leži za pečjo. — Čednost ne raste na drevesu. — Čednost se ne podeduje. — Čednost se ne da kupiti. *(Čednost se more pridobiti le z velikim trudom in z dolgo vajo.)*

Kdor hoče dospeti do čednosti, mora zgodaj začeti. *(To pa iz več vzrokov: tak ne zabrede v mladostne napake in razvade; mlade moči so še čile in gibčne; čemur se zgodaj privadimo, to nam potlej ne dela posebnih težav itd. Zgledi izvrstnih ljudi nam potrjujejo to pravilo.)*

Staro čednost je treba častiti. *(Dolgo vrsto let čednosten biti, ni lahka reč, je torej kaj slavnega.)*

Čednost ima grenke korenine, pa sladke sad. *(Trud, ki ga zahteva pridobitev čednosti, je obilno poplačan, saj že na zemlji, posebej pa v večnosti.)*

Novi listi in knjige.

Dedek je pravil I. zvezek: **Marinka in škrateljčki**. — **Bom že še**. Spisal Julij Slapšák. Štremislikami. V Ljubljani 1910. Založila Katol. Bukvarna. Cena K 1'20, vez. K 1'60. V pravljici „Marinka in škrateljčki“ nam gospod pisatelj prav živahno in mikavno opisuje veliko in požrtvovalno ljubezen male Marinke do svoje ljube mamice. Bujna pravljica se družii z navadnimi dogodki v neko celoto, ki bo mladim čitateljem ne-le v prijetno zabavo, marveč tudi v koristen pouk. — Z enakim zanimanjem bode mladina čitala tudi povestico „Bom že še“, v kateri se pripoveduje, kako so lenega Boštjančka izpreobrnille hude sanje. Priporočamo.

Zastavica.

(Priobčil Vekomir.)

Beseda zove ti žival, ki jo v Ameriki redé.
Če spredaj ji pripišeš s,
še njeno hrano ti pove.

Šaljivo vprašanje.

(Priobčil „Internus“.)

Kdaj prekosi učenec svojega mojstra?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnji številki.)

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo Šv. Petra cesta š. 78 v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.